

Landskap: Skåne Upptecknat av: Per Jepsen
 Härad: O. Göttinge Adress: Lövedöda
 Socken: Orkened Berättat av: Bengt Bakman m. fl.
 Uppteckningsår: 1946 Född år 1860 i Söndal

Kyddor i brännvin.
 Bröllopseller för 60-70
 år sedan.
 Ägde om brölloppsal för
 100-120 år sedan.

LwF 50.
 " 52.

Kyddas i brännvin.

En kydda i brännvin
har man för här på orten
ofta använt somersuskeal
eller också kummin, där detta
funnits. I kummin gagnades
fröna. En kydda som mest
användes som medicin för att
öka matlusten var blad och
blommor av malört. Dessa
plockades om sommaren och
bund i små kvastar att torka.
Före suspektet höjdes även
kamferbrännvin, som gagna-
des mot tandvärk.

Malörtbrännvin ansågs vara bra
för kreaturen vid ombyte av
mull och utefodring.

LwF 50.

Bröllopsredor för 60-70 år sen.
Vigseln var i Orkened, icke
förrän på senare åren förenades
i kyrkan, utan outingen i präst-
gården eller ock i hemmet. I de
flesta byar fanns alltid i någon
gård brudpallar, som användes
vid vigsel i hemmen. Vid vigsel
i prästgården kom brudparet
gärna åkande hästskjuts, men
på färden dit satt brudgum-
men bredvid kusken och brud-
en i baksätet. Efter vigseln på
hemgården satte båda på bak-
sätet. Ibland vigseln i hemmet
brukade brudparet hålla sig i
skymundan tills prästen var
ankommen och då var att viga.

Fingersringen var hos välbärgade folk av guld. Stumpas förekom och ring av silver och förgyllet material. Bland den fattigare klassen var det ofta så att endast bruden ägde ring, brudgummen hade tydligen endast en passande ring för egen del för tillfälle. Någon gång förekom att man bar en billigare ring i vardagslag av mässing eller järn hade brudgummen ringen av sig i vardagslag.

Bröllopsmiddagen, som äts vid sittande bord, bestod mestadels av köttäta, fläsk och bruna böror samt lutfisk. Det kom, ingen efterrätt sedan man åt ris-

gröt och rödgröt (saftgröt). Det
är väl 60 år sedan man upphörde
att ha förmning av kött (köns m.
m.) och risgröt. Men ända till
våra dagar har smetkakor och
bakelser fräckommit som gillas
förmning. Den som haft dylika
förmning skulle själv ombesörja
utdelningen. Man bar då om-
kring köken till gästerna.
Senare, när man började med
"gärdade bord", fick varje gäst
själv gå fram och plocka för
sig i en nådduk.

Fräktören stod också för att
samla in pengar, när detta för-
såkom. Själv skulle pen-
garna gå till brudparret. Br-

sättning till spelmannen skedde oftast i form av överblivna matvaror. Till spelmannens ärliggande hölls att utom dansmusik på fiol vid bröllopsfestens hemkomst från vigseln från Träpsan hälsa den välkomna hem. Då blötes en marsch t. v. Träpslans marsch.

Brudgummen dansade första dansen med bruden, men därefter fick hon noka någon av de övriga killarna en dans. Man ville om möjligt dansa kronan av bruden.

Att skrika ut brudparet torde ej vara en så särdeles gammal sed. Den förekom dock nå-

gon gång på 1890-talet.

Men man skulle skjuta för
brudparet såväl vid besure-
san från prästgården som un-
der gillesnatten. Det berättas
att en brudgum kallad Jyla-
gossen i Jyllebo vid besure-
san skulle ha "dövat" krutet
för de skyttar som vid vågen
ställt upp sig för att saluterat.
På gillesnatten var det ofta ett
förfärligt smållande utanför
gården. Då skallade föveter-
rutorna för de båda smållar-
na.

Bruden bar svart dräkt med
vit slöja, den senare var fäst i
kronan och över den trädde en

kraus. Krona och kraus voro
av myrten. Kronan var också
pydd med blommor, såsom
liljekonvalje. Det torde vara
35-40 år sedan man bröjde
med vit baddräkt. Det ansågs
ej passande att bruden bar
krona, om hon var på "Gocken".
Hytikonvallen Bengtson skulle
en gång viga ett par där brud-
en var betänkligt på det vi-
set. Men innan föreställningen
tog prästen och hyfte av kron-
an från bruden, vilket för
henne var rätt snopet.

Förigår blev bruden klädd
av den sömmerskan som sytt
baddräkten.

Det ansågs att den av de
nygifta som kom först i säng
på bröllopskvällen, skulle bli
den som i framtiden skulle
husbondeväldas. Det har och
talats om att om man vaskade
sig en flicka skulle det vara
bra att ha en spräcke träsko
stående under sängen. För
att barnet skulle bli kryl-
hårigt borde man efter do-
pet, som vanligen förrättades
i hemmet, ta en dopvattenst
och slå det på en krusbär-
buske.

Något om bröllopet för 100-
120 år sedan.

Enligt vad koncept till bröl-
lopet från denna tid anger,
torde viislarna då vara all-
männe och senare ha ägt rum i
kyrkan. Ett oliknigt bröllop
tog på den tiden 5-6 dagar i
anspråk. Det sista bröllopet en-
ligt det gamla sättet berättas ha
föriggått när Pelle Rönns dotter
Pissa i kyrkan giftes med Per
Jönsson i Stenhuset. Per Jönsson
kom då med sitt följe med
förmän i spetsen ridande till
bröllopsgården i Lönsboda. Med
en stäv knuckade förmannen
tre slag på dörren och framför-

de sitt och sitt följ²s ärsulle
stående i förtugan innan an-
nu dörren öppnats. När de inne-
varande genom sin förman eller
kanske tuktören hörmade ut
tillfredsställelse var, fört²
då fick man öppna och stiga
in.

Meddelaren har i sin ågo en
serie brölloppstal från tiden om-
kring 1840. Skall här blott redö-
göras för de olika tillfällen dessa
skulle hållas. De äro alla av en
allvarsam och religiös lagging.

Det första talet hölls om
morgonen i brudgummens hus
förrän denne och hans följe
red² åstad till bröllopsgården.

Stårta tal hölls sedan man an-
länt till bröllopsgården. Sedan
hölls ett svärtal av värdfolkets
talman. Sedan på andra da-
gens morgon hölls ett tal in-
nan man red iväg till kyr-
kan, var i alla tillfälle ommo-
dades att såvitt de kunde va-
ra brudfolket följaktliga till
kyrkan och åter. Vid färdan
till kyrkan kunde det ej pas-
sa att bruden red till brud-
gammens sida, utan enligt väll
som berättas hade hon en
"långsven" (långsven), vilken
förde henne in i kyrkan.
Således var denna en bro eller
släktning.

När man väl var redo att fara
till kyrkan lästes åter ett tal,
som förmodade sig till en bön om
lycklig resa att Gud ville sända
sina änglar till reskamrater
och undanröja djävulens snar-
or, såväl som alla hinder och
farligheter, som kunde stå de-
ras välfärd emot. "Bör denna
vår bön för vår frälsares skull,
amen, i Jesu namn!" slutar det.

Äter denna efter vigseln
lästes ett längre tal.

Det näste vår brudfolket skul-
le gå till sängs.

Det tal som hölls under bröl-
loppets gång påminner om att
man samlat in pengar till

prästen: "Om Gud stundligen
bevisar oss barmhärtighet, böra
vi icke förglömma att meddela
en skänk till Herrans Tjänare!"

Följande gällde om insam-
ling till spelmännen:

"Ålskade vänner! Våra Musi-
kanter få vi icke förglömma,
så att deras sköda bliver plömt,
utan med en betalning efter
Årderna betala deras flit.

När bröllopsdagarna var till
ände höll ett avskedstal, som
började på följande sätt:

"Bekrivända och ägtbare Bröl-
lopsgäster! Vår tid är lufan till
ände på detta ställe, vi övergiver
våre so och måste förfoga oss

Till våra Vänvise och våra
Hollses syslor, men innan
vi här skiljas åt, böse vi icke
för glömma att tacka Gud, som
har bevarat oss vid Vålson,
att ingen skada är oss veder-
faren. Vi hava framlevat dessa
dagar uti inbördes kärlek och
förtroende och kunna utan hat
och avund ta ett vänligt av-
sked av Varandra etc. - - -

Plattligen utbedja vi oss Vær-
rens välsignelse.

Værren välsigne oss och be-
vara oss etc."